

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ תשא, שושן-פורים, ה'תשל"ד

חלק א – יוצא-לאור לש"פ תצוה, שושן-פורים, ה'תשפ"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת הרב יהודה ליב ע"ה
בהרה"ח ר' מרדכי אברהם ישעי' ע"ה

גראנער

מזכיר כ"ק אדמו"ר זי"ע

נלבי"ע י"ד ניסן, ערב חג הפסח, ה'תש"פ

ת' נ' צ' ב' ה'

בקשר עם יום סיום אמירת קדיש
י"ג אדר, תענית אסתר, ה'תשפ"א

נדפס על ידי ולזכות משפחתו שיחיו
לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"ט ז"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה. חודש שמרבין בו בשמחה, ה'תשפ"א

אורה זו תורה

הננו שמחים לבשר לעדת החסידים והתמימים כי זה עתה
נדפס בהוצאה חדשה

תורת מנחם – מועדים ספר המאמרים פורים

הכולל מאמרי דא"ח השייכים לימי הפורים והסמוכים אליהם
ה'תשי"א – ה'תשמ"ח

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות
ובסניפי קה"ת בארה"ק ובארה"ב

*

ניתן להזמין באתר info@lahak.sale
ולקבל זאת (ברחבי ארה"ב) לחג הפורים

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תצוה, שושן-פורים הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון
מהתוועדות ש"פ תשא, שושן-פורים ה'תשל"ד, הנחה בלתי מוגה (חלק שני י"ל
אי"ה לש"פ תשא, כ"ב אדר).

*

בתור הוספה: (א) ר"ד ליל יו"ד כסלו, ה'תשי"ז*. (ב) מכתבים (תדפיס מכרכי
אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

י"א אדר, ה'תשפ"א (ה' תהא שנת פלאות אראנו),
ברוקלין, נ"י.

* ע"פ רשימה שנושמה בשעתה ע"י המזכיר הרה"ת ר' יהודה ליב גראנער ע"ה (נמסר על-ידי
משפחתו – וזכות הרבים תלוי בהם).

©

Published and Copyright 2021 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ומכיון שנצטוונו על זה הרי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, בודאי אשר מלמעלה נעשה כל הדרוש ונמשך טוב הנראה והנגלה (ופשיטא להסיר כל העלמות והסתרים) בכדי שתהי' השמחה בריבוי ועד דלא ידע, הטוב בריבוי, החסד בריבוי וכיו' וכמו שנמנו עיי' רז"ל במדרש רבה בחותם אסתר רבה, בברכה לבשו"ט.

ג

ב"ה. כ"ד אד"ש תשי"ז
ברוקלין

הווי"ח אי"א נו"נ וכי'
מוה' אהרן משה שי' הכהן

שלום וברכה!

הגיעתני הידיעה אשר לקח הטייטעל על הבית שקנה למסחרו, ויהי רצון שיהי' בשעה טובה ומוצלחת הן בגשמיות והן ברוחניות, ז.א. מתאים לפתגם רבנו הזקן, השם יתברך גיט אידן גשמיות און זיי מאַכען פון גשמיות רוחניות, ובפרט שנמצאים אנו בחדש אשר עליו אומרת תורתנו הקי' ונהפוך הוא, שכל הענינים מתהפכים בטוב הנראה והנגלה, שזה הולך בד בבד עם הקיום מה שקבלו כבר בהר סיני שיהי' הקול דאנכי יוצא מכל הד' רוחות ומלמעלה ומלמטה כמאמר רז"ל — עיי' שעושים לו ית' דירה בתחתונים.

בברכת הצלחה ולהוספה בתורה ומצותי' ובה — כמובן — בלימוד בתורת החסידות והדרכותי' ומנהגי'.

בברכה.

אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו: ע"ז ג, סע"א.

ג

מוה' אהרן משה שי' הכהן: קליין, ברוקלין. אגרת נוספת אליו — אג"ק ח"ל אגרת יא'תקפט. הטייטעל: = רישום זכות הבעלות. לפתגם רבנו הזקן, השם יתברך גיט אידן גשמיות כו': ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב אגרת תצב (ע' רסה — נעתק ב"היום יום" כז טבת). ח"א אגרת ג'תשסט (ע' לד). רשימת "דברי מי חיי אדמו"ר הזקן" (קה"ת, תשע"א) ע' ו (נעתק ב"היום יום" כז אלול). בחדש אשר עליו אומרת תורתנו הקי' ונהפוך הוא: אסתר ט, א; כב. וראה ירושלמי מגילה פ"א ה"א. שו"ע או"ח סתרפ"ח ס"ז, וברמ"א שם. הקיום מה שקבלו כבר בהר סיני: ראה שבת פה, א. הקול דאנכי יוצא מכל הד' רוחות ומלמעלה ומלמטה כמאמר רז"ל: תקו"ז תכ"ב (סד, ב). תניא פל"ו (מו, א). וראה תנחומא שמות כה. שמור"ר פ"ה, ט. שעושים לו ית' דירה בתחתונים: ראה תנחומא נשא טז. בחוקותי' ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

בס"ד. שיחת ש"פ תשא, שושן-פורים, ה'תשל"ד.

בלתי מוגה

א. התועדות יום הש"ק זה קשורה עם שני ענינים:

לכל לראש — פרשת השבוע שקורין בתורה: פרשת תשא.

ונוסף לזה ישנו גם הענין של פורים — שושן פורים, שקשור עם פורים, לא מיבעי בערים מוקפות חומה שבהם קורין את המגילה ביום ט"ו (שבו קיימא סיהרא באשלמותא²), אלא אפילו בערי הפרזות יש ביום ט"ו כמה ענינים בנוגע לפועל שבהם נחשב ליו"ט כמו פורים, וכמו שאין אומרים בו תחנון³ (וכשחל בשבת אין אומרים אב הרחמים⁴ וצדקתך צדק⁵).

ויש להוסיף ולהעיר, שגם בערי הפרזי שקריאת המגילה בפועל היא ביום י"ד, שייך הענין דפורים דמוקפות חומה כפי שהוא ברוחניות הענינים (שלהיותו ענין בתורה, ישנו גם כפי שהוא ברוחניות הענינים) — שכאשר יהודי מעמיד את עצמו במעמד ומצב של ערים מוקפות חומה בנוגע לעבודתו כו', אזי נעשה אצלו הענין דפורים גם ביום ט"ו.

ובזה גופא ניתוסף בפורים מצד ענין השבת — שנוסף על העילוי שישנו בכל שנה ביום השבת שלאחרי פורים (גם כשיש הפסק של כמה ימים ביניהם), מצד הענין ד"ויכולו השמים והארץ גו"⁶, שכל הענינים של ששת ימי החול (שבהם נכללים גם עניני ימי הפורים) מתעלים מלמטה למעלה עד לתכלית השלימות דתענוג (ענינו של יום השבת — "וקראת לשבת עונג"⁷) — יש עילוי מיוחד בקביעות שנה זו, שיום השבת עצמו קשור עם פורים (שושן פורים):

ידוע החילוק בין שבת ליו"ט⁸ — שיו"ט הוא "מקראי קדש"⁹, כמבואר בזהר¹⁰ שקוראים ומזמינים הבחי' דקודש (כפי שמזמינים אורח כו'), ואילו שבת נקרא "קדש"¹¹, "מקדשא וקיימא"¹², שהוא בעצמו קודש.

1) מגילה בתחלתה.	6) בראשית ב, א. וראה לקו"ת בהר מא,
2) ראה זהר ח"א קנ, רע"א. רכה, סע"ב.	א. ובכ"מ.
3) רמג, סע"א. ח"ב פה, א. רטו, א. ח"ג מ, ב.	7) ישע"י נח, יג.
4) מו, א. וראה גם שמור"ר פט"ו, כו.	8) ראה לקו"ש חט"ז ע' 189. וש"נ.
5) סידור אדה"ז (לפני למנצח גו' יענך).	9) אמור כג, ב. ד.
6) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ד ס"ד.	10) ח"ג צג, ב. צד, א. צה, א.
7) וש"נ.	11) פרשתנו לא, יד.
8) ראה שם סוסרצ"ב. וש"נ.	12) ביצה יז, א.

ומזה מובן, שכאשר (שושן) פורים חל בשבת – ניתוסף עליו ביו"ט דפורים (אפילו לגבי אופן היו"ט כפי שמרדכי רצה לקובעו שיהי' אסור בעשיית מלאכה¹³), שיש בו גם ענין הקודש.

ב. והקשר בין פרשת כי תשא לפורים¹⁴ – מובן בפשטות:

איתא בגמרא¹⁵: "גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל (כמ"ש¹⁶ "אם על המלך טוב יכתב לאבדם ועשרת אלפים ככר כסף אשקול גו'"), לפיכך הקדים שקליהן לשקליו (בכחינת הקדמת רפואה למכה), והיינו דתנן¹⁷ באחד באדר משמיעין על השקלים כו' (ב"ד מכריזין שיביאו שקלים למקדש), והיינו, שביטול גזירת המן היתה ע"י נתינת מחצית השקל, שזוהי המצוה הראשונה שבפרשת כי תשא.

וענין זה נוגע ונפעל בכל שנה – דכיון ש"ראשית גוים עמלק"¹⁸, ו"מלחמה לה' בעמלק מדור דור"¹⁹ [ולכן בכל שנה קורין בשבת שלפני פורים "זכור את אשר עשה לך עמלק"²⁰, כדי לפעול הענין ד"תמחה את זכר עמלק"²¹, שזה מביא אח"כ את הענין ד"מחה אמחה את זכר עמלק"²²], הרי מובן, שכל זמן שישנה עדיין מציאותו של עמלק, צריך לשלול ולבטל את האפשרות לענין של גזירה כו' (בדוגמת גזירת המן), ע"י נתינת מחצית השקל (שביטלה גזירת המן), שפועלת הענין ד"לכפר על נפשותיכם"²³, ועד לשלימות הכפרה (כמבואר באגה"ת²⁴).

ג. ויש לבאר הטעם שביטול גזירת המן הי' ע"י הענין דמחצית השקל דוקא – דלכאורה אינו מובן:

הן אמת שבגלל שגזירת המן היתה קשורה עם ענין של שקלים, יש צורך בענין של שקלים בכדי לבטלה, אבל עדיין אינו מובן מהו הקשר עם מחצית השקל דוקא, שזהו ענין שנעשה רק פעם אחת בשנה, ורק מחצית השקל (ואילו חציו השני נשאר בידו) – בה בשעה שניתן למצוא אצל בני"י עוד עניני "שקלים", כמו במצות הצדקה, שנותנים לא רק מחצית השקל, אלא שקלים שלמים, ולא רק פעם אחת בשנה, אלא כמה פעמים בשנה !! וכן צריך ביאור בנוגע לכללות ענין השקלים:

(13) ראה מגילה ה, ב.	(18) בלק כד, כ.
(14) ראה גם שיחת ש"פ תשא, פ' פרה,	(19) ס"פ בשלח.
ח"י אדר תשל"ב ס"ג ואילך (תו"מ חס"ז ע' 358 ואילך). וש"נ.	(20) תצא כה, יז.
(15) שם יג, סע"ב.	(21) שם, יט.
(16) אסתר ג, ט.	(22) בשלח יז, יד.
(17) ריש שקלים.	(23) פרשתנו ל, טו-טז.
	(24) רפ"ב.

כת"ר מצדו ינצלם בהחזקת עניני יהדות והפצת המענינות ביחוד. ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשו"ט ולהרבות השמחה ועניני, מתאים לסיום וחותרם אסתר

רבה.

ב

בי"ה, יז' אדר תשי"ח

ברוקלין

הרה"ג ווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ

מוה' יחזקאל שי

שלום וברכה!

נעם לי להודיע ע"י הרה"ח אי"א נו"נ בעל מדות ורב פעלים מוה' מרדכי דוב שי' טלישבסקי מהשתדלותו ועזרתו לו בעבודתו בקדש לטובת ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש, ואף שבדאי אין נצרך להבעת תודה, שהרי שכר מצוה מצוה, בכ"ז, לא נצרכה אלא לזירוז והעדפה גם בהשכר וגם בהעבודה וכמארז"ל אין מזרזין אלא למזרזין, ושאפילו אם ישנם איזה קישוים, הרי ברוב הפעמים גם על זה נאמר כי מנסה הי"א אתכם לדעת וגו', והוסיף ביאור רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, שעל ידי הנסיון בא גם התוצאה כפירוש השני בתיבת מנסה, מלי ארים נסי על ההרים,

וכיון שנמצאים אנו בחדש אדר אשר נצטוינו בתורתנו הק' תורת חיים, להרבות בשמחה, ובפרט בנקודה התיכונה ימי הפורים אשר זה עתה באנו מהם, אשר חייב אינש לבסומי עד דלא ידע,

ואין לך דבר העומד בפני הרצון: ראה זח"ב קסב, ריש ע"ב.

ב

מוה' יחזקאל: הארטמאן, סט' לואיס. אגרות נוספות אליו – אג"ק חכ"ה אגרת ט"שפב, ובהנסמן בהערות שם.

שכר מצוה מצוה: אבות פ"ד מ"ב.

לא נצרכה אלא לזירוז והעדפה: ע"פ כתובות מג, א. וש"נ. תניא אגה"ק סוס"ז.

וכמארז"ל אין מזרזין אלא למזרזין: ספרי נשא בתחלתו. במדב"ר פ"ז, ו. וראה מכות כג, א. נאמר כי מנסה הי"א אתכם לדעת וגו': פ' ראה יג, ד.

והוסיף ביאור רבנו הזקן.. כפירוש השני בתיבת מנסה: ראה תו"א יתרו ע, סע"ד.

מל' ארים נסי על ההרים: ע"פ ישעי' מט, כב. שם ל, יז. וראה אוה"ת שה"ש ע' כט. דרמ"צ עג, א. ובכ"מ.

וכיון שנמצאים אנו כו': ראה גם אג"ק חט"ז אגרת ו'קיג (בתאריך זה).

נצטוינו בתורתנו הק'.. להרבות בשמחה: תענית כט, סע"א.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

חייב אינש לבסומי עד דלא ידע: מגילה ז, ב.

הוספה

א

בי"ה, ג' אדי"ש תשי"ט

ברוקלין

הווי"ח אי"א נו"נ וכו' מוה' ... שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעש"ק והקודמו,

בעת רצון יזכירו את העלמה ... שתליטי"א על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך לה מתאים לתוכן כתבו, ובטח מתייעצים עם רופאים מומחים במקצוע, והרי התורה נתנה רשות לרופא לרפאות,

ולהעיר מפירוש אשר עלמה ועלם, הר"ז שם מענין הכח (סוטה יב, ב), ובודאי למותר לעוררו, לעורר את כל המעוניינים בטובת הנ"ל, שכל הוספה בעניני תורה ומצות, עליהם נאמר וחי בהם, מוסיפה בחיות והחלמה גם בבריאות כפשוטה, וק"ל.

תקותי חזקה שכיון שנמצאים אנו בחדש אדר עליו נצטוינו להרבות בשמחה, ובודאי גם על שמחה זו קאי דברי רז"ל שהובא בפ"ד להלכה טשו"ע או"ח תקכ"ט ס"ג, וגם בהנוגע לשמחת פורים (רמב"ם סוף הלכות מגלה), הנה

א

התורה נתנה רשות לרופא לרפאות: ברכות ט, סע"א. וש"נ.

(סוטה יב, ב): ושם (עה"פ — שמות ב, ח: "ותאמר לה בת פרעה לך, ותלך העלמה [=מרים] ותקרא את אם הילד"): "א"ר אלעזר מלמד שהלכה בוריות כעלמה; ובפרש"י שם: "שכל כחה עליי. כמו "חזק ואמץ" (וילך לא, ז; כג), תקיף ועלם" (ובפרש"י שמות שם: "הלכה בוריות ועלמות כעלם").

עליהם נאמר וחי בהם: אחרי יח, ה.

בחדש אדר עליו נצטוינו להרבות בשמחה: תענית כט, סע"א.

טשו"ע או"ח תקכ"ט ס"ג: ושם (בטור, ועד"ז בשו"ע): "כשאדם אוכל ושותה ושמה ברגל — לא ימשוך בבשר ויין ובשחוק וקלות ראש ויאמר כל המוסיף בזה מרבה בשמחת מצוה, לפי שאין השחוק והשכרות ראש מרבה שמחה אלא הוללות וסכלות, ולא נצטוינו על ההוללות והסכלות אלא על שמחה שיש בה עבודת היוצר". וראה גם רמב"ם הל' יו"ט פ"ו ה"כ. שו"ע אדה"ז או"ח שם סי"ב.

(רמב"ם סוף הלכות מגלה): ושם (פ"ב ה"ז): "מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודות ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהשמחה לב האמללים האלו דומה לשכינה כו"ל. — וראה עד"ז בנוגע לשמחת יו"ט: רמב"ם הל' יו"ט שם ה"ח. טשו"ע (ודאדה"ז) או"ח שם ס"ב (סי"א).

שקליו של המן — שכדי לבטלם יש צורך בהקדמת שקליהם של ישראל — אינה סיבה לשקליהם של ישראל, אלא הם מסובב משקליהם של ישראל,

והיינו, שאין זה כפי שנראה מצד סדר העולם, שהוא באופן של העלם והסתר²⁵, שבגלל שהמן החליט לשקול שקלים על ישראל, לכן נקבע אצל בני ענין השקלים (כדי לבטל השקלים דהמן),

— ח"ו לומר שהמן מצד עצמו יוכל לפעול ענין של קדושה (ובנדור"ד: ענין השקלים) אצל בני —

אלא מצד אמיתית הענין הרי זה להיפך: ענין השקלים מתחיל אצל בני, ולאח"ז שקל המן שקלים על ישראל, שנתבטלו ע"י הקדמת שקליהם לשקליו.

וכמדובר כמ"פ בנוגע לכללות ענין הקדושה והלעו"ז, שאין זה באופן שבגלל שיש ענין מסויים בלעו"ז, לכן צ"ל דוגמתו גם בקדושה, "מדה כנגד מדה"²⁶, אלא אדרבה: בגלל שבקדושה ישנו ענין זה, צ"ל דוגמתו גם בלעו"ז, כדי שיוכל להיות ענין של עבודה (היפך ענין "נהמא דכיסופא"²⁷) באופן של בחירה כו'.

ועפ"ז צריך להבין: מהו הענין המיוחד שבשקלי בני, ובפרט כשמדובר אודות נתינת מחצית השקל פעם אחת בשנה בלבד?

ד. ויובן בהקדם משנ"ת בהתוועדות הקודמת²⁸ שבמחצית השקל מצינו דבר פלא — שע"ז שיהודי נותן מחצית השקל בלבד, יש לו חלק בקרבנות הציבור שמקריבים במשך כל השנה כולה.

והגע עצמך:

מחצית השקל — אינו בערך אפילו לשווי של קרבן אחד, ובפרט שהקרבן צריך להיות (לא רק ע"ד המיצוע, אלא) מן הנאה והטוב והיפה²⁹, כמ"ש³⁰ "כל חלב לה" — שדין זה הוא אפילו בקרבן יחיד, ועאכ"כ בקרבן ציבור, החל מקרבן התמיד שמקריבים בכל יום, שענין התמידות שבו מורה על גודל מעלתו כו'.

ואעפ"כ, ע"י נתינת מחצית השקל בלבד, יש ליהודי חלק בכל קרבנות ציבור של כל השנה כולה, שפועלים ענין של כפרה, כמו קרבן

(25) ראה לקו"ת שלח לו, ד. ובכ"מ. ריש ע"ד. ובכ"מ.

(26) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב (28)

ואילך. (29) ראה רמב"ם סוף הל' איסורי המזבח.

(27) ראה ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, (30) ויקרא ג, טז.

תמיד, שתמיד של שחר מכפר על עבירות הלילה (ולכן, גם אם בלילה הי' ענין בלתי-רצוי — "אל תהרהר אחריו ביום"³¹), ותמיד של בין הערביים מכפר על של יום³², היינו, שפעולת הכפרה היא הן במעמד ומצב של אור (יום), והן במעמד ומצב של חושך (לילה),

ועי"ז נעשה האדם עצמו בכחי' קרבן לה' (שהרי הקרבת הקרבן היא באופן שהאדם צריך להתבונן שבאמת הי' הוא צריך להיות הקרבן, אלא שהקב"ה לקח ממנו תמורה כו'³³), ולא רק בנוגע לעניניו הרוחניים, אלא גם בנוגע לעניניו הגשמיים — כשם שהקרבן הוא (לא מדברים ורוחניים, אלא) דוקא מדברים גשמיים, בהמה או עוף (וכן הקטורת והמלח כו'), היינו, שהדבר הגשמי עולה לה', ובפרט בקרבן עולה, שמקריבים לא רק החלב והדם, אלא הבהמה כולה נעשית "כליל לה"³⁴ (מלבד עור העולה, שניתן ל"ממלכת כהנים"³⁵ שיהנו ממנו³⁶, שבזה מרומז שאין הכוונה לבטל ולהיות מופשט לגמרי מהגשמיות, כי אם להעלותה לקדושה כו'); ודוקא באופן כזה נעשה "רזא דקורבנא" ש"עולה עד רזא דא"ס"³⁷, להיות "ריח ניחוח לה"³⁸.

[ואע"פ שישנו גם ענין הקרבנות ברוחניות, שזהו"ע התפלה, ש"תפלות כנגד קרבנות תקנום"³⁹, והרי תפלה היא עבודה שבלב⁴⁰, שהו"ע רוחני — הרי נוסף לכך שגם העבודה שבלב צריכה להיות נרגשת בבשר הלב הגשמי⁴¹, והתפלה צריכה להיות כדיבור גשמי דוקא⁴², הנה בתפלה עצמה מבקשים מהקב"ה — ופועלים — שבקרוב ממש "נעשה לפניך את קרבנות חובותינו"⁴³, קרבנות גשמיים דוקא, כמבואר בחסידות⁴⁴ גודל מעלת קרבנות גשמיים לגבי העבודה הרוחנית דתפלה]. וכל זה נעשה ע"י נתינת מחצית השקל — ע"פ המבואר בתניא⁴⁵ בנוגע לגודל מעלת הצדקה (אפילו פרוטה אחת, ועאכו"כ מחצית השקל שיש

בס"ד. ר"ד ליל ד' יו"ד כסלו, ה'תשי"ז.

בלתי מוגה

א. לאחרי תפלת ערבית! נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א מעות להרש"ל שי' עבור התוועדות לרגל חג הגאולה של אדמו"ר האמצעי, ואמר שתהי' (ההתוועדות) בהצלחה, ובהתרחבות והתפשטות. ואח"כ אמר:

כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר² בשם אדמו"ר מהר"ש, שרבינו הזקן, אדמו"ר האמצעי והצמח צדק הם כנגד ג' הספירות חכמה בינה דעת: רבינו הזקן — כנגד ספירת החכמה, אדמו"ר האמצעי — כנגד ספירת הבינה, והצ"צ — כנגד ספירת הדעת.

והרי ענינה של ספירת הבינה הוא התרחבות והתפשטות, שלכן, דרושי החסידות של אדמו"ר האמצעי הם בהתרחבות ובהתפשטות ביותר³.

וכיון שמכל דבר צריך לקחת ענינו המיוחד, הנה ביום זה צריך לקחת את הענין של התרחבות והתפשטות, ולהמשיך זאת על כל השנה — שתהי' הפצת המעיינות בהתרחבות והתפשטות כו'.

עוד אמר: אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' ספק אם הגאולה היתה בשנת תקפ"ו או בשנת תקפ"ז, אבל כנראה שאח"כ נתברר שהיתה בשנת תקפ"ז⁴.

(1) ואמירת קדיש ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א לע"נ דודו הרב ר' שמואל ע"ה שניאורסאהן.
(2) ראה סה"ש תשי"ב ריש ע' 19. ועוד. רצג. וש"נ.
(3) ראה לקו"ש חכ"ה ע' 162. ע' 349. וש"נ.
(4) ראה תו"מ — רשימת היומן ריש ע' רצג. וש"נ.

(31) ראה ברכות יט, א.
(32) תנחומא פינחס יג. במדב"ר פכ"א, כא.
(33) ראה רמב"ן ויקרא א, ט. וראה גם תורת העולה להרמ"א ח"ב פ"א בטעם הט' (מבעל העקידה). של"ה מס' תענית ריא, ב (מרקאנטי). ועוד.
(34) שמואל"א ז, ט. וראה פרש"י יתרו יח, יב.
(35) יתרו יט, ו.
(36) צו ז, ח.
(37) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.
(38) ויקרא שם.
(39) ברכות כו, א"ב.
(40) תענית ב, א. ועוד.
(41) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב רצ, ב ואילך (נעתק ב"היום יום" כ מנ"א). תרצ"ב ע' רנז. ע' רפז. ע' שלז. ע' תנד. תרצ"ז ע' 215. ע' 282. הי"ש"ת ס"ע 112 ואילך. תש"ד ע' 214.
(42) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סק"א ס"ד. וש"נ.
(43) נוסח תפלת המוספין.
(44) ראה תו"א ויחי מו, ב ואילך. ובכ"מ.
(45) וראה גם תו"מ ח"ג ע' 228 ואילך. וש"נ.
(46) פל"ז (מח, ב).

כביאה השני' נתקדשו כל הערים המוקפות חומה באותו העת כו"מ¹⁰⁹, והרי עליית עזרא לאחרי שבעים שנה של גלות בבל היתה בזמנו של אחשורוש, כמבואר החשבון בנוגע למ"ש¹¹⁰ "בשנת שלש למלכו".

יב. ויש להוסיף ולבאר ענינה של עיר מוקפת חומה בעבודה הרוחנית¹¹¹ — שענין זה שייך לא רק בערים מוקפות חומה כפשוטם, הן בארץ ישראל והן בחוץ לארץ, שגם יש בהם ערים מוקפות חומה מימות יהושע בן נון, כמו איזמיר שבתורכיה, וכן פראג וכיו"ב (כמובא באחרונים¹¹²), אלא גם בכל הערים שבכל העולם כולו:

אמרו חז"ל¹¹³ "אני חומה זו תורה", כי, התורה שענינה להורות לאדם את המעשה אשר יעשה ואלה אשר לא תעשינה, מבדילה את האדם מכל העולם שמסביבו כו',

אבל אין זה באופן שנעשה מנותק מהעולם לגמרי — שהרי גם בחומה יש שערים שדרכם נכנסים ויוצאים כו', ובשערים יש דלתות שיכולים לפתוח ולנעול בזמנים מסויימים, וכפי שמצינו בנוגע לשערי ירושלים, שביום היו פתוחים ובלילה היו סגורים¹¹⁴,

וענינו בעבודה: ירושלים, שנקראת ע"ש יראה וע"ש שלם¹¹⁵, הו"ע שלימות היראה¹¹⁶, ולכן, ביום, שזהו מעמד ומצב של אור, פותחים את דלתות השערים, כיון שיכולים לראות את הענינים שיכולים להכניס לעיר, ולהזהר שלא יכנסו ענינים בלתי רצויים, משא"כ בלילה, שזהו מעמד ומצב של חושך, יש לסגור את דלתות השערים כו'.

ועוד זאת, שגם בשעה שדלתות השערים סגורים, הנה עצם קיומה של ירושלים בתור עיר מוקפת חומה, ממשיכה ומשפיעה ענין היראה גם מחוץ לחומה — על כל הסביבה ועל העולם כולו¹¹⁷.

* * *

109 רמב"ם ה' שמיטה ויובל פי"ב תרע"ח ע' מו ואילך. תרצ"ט ע' 73 ואילך. הט"ו.

110 אסתר א, ג. וראה מגילה יא, ב.

111 ראה גם תו"מ חל"ד ע' 323. וש"נ.

112 ראה שו"ת חקקי לב (להר"ח

פאלאג'י) או"ח ס"כ. תשובה מאהבה (פראג

תקס"ט) סר"י.

113 פסחים פז, א. וראה גם סה"מ

(זכרי' ב, ח) "פרוות תשב ירושלים" (החז"ל).

בה כו"כ פרוטות), ש"הואיל ובמעוה אלו הי' יכול לקנות חיי נפשו .. הרי נותן חיי נפשו לה", והרי נתינת חיי נפשו לה' היא באופן שמתבטל ממציאותו לגמרי ("אויס מציאות"), שזהו הענין ד"בכל מאדך"⁴⁶, שעם היותו "מאד שלך"⁴⁷, הרי זה ממשיך את ה"מאד" שלמעלה, בלי גבול האמיתי. ובזה גופא גדלה מעלת נתינת מחצית השקל (גם לגבי נתינת צדקה בכלל) — שפעלה על כל השנה כולה.

ה. ועפ"ז יובן גם הקשר של מחצית השקל עם ביטול גזירת המן: בנוגע לגזירת המן — מסופר במגילה⁴⁸: "בחודש הראשון הוא חודש ניסן הפיל פור הוא הגורל .. מיום ליום ומחודש לחודש (ונפל הגורל על יום י"ג) לחודש שנים עשר הוא חודש אדר". ולכאורה אינו מובן:

כיון שהמן "צורר היהודים"⁴⁹ רצה לגזור גזירה על בני", והמלך אחשורוש נתן לו רשות על זה — למה דחה את ביצוע הגזירה לשנה שלימה, היפך טבעו של "צורר"?

ואין לומר שלא היתה לו ברירה אחרת, בגלל שכך נפל הגורל — שהרי הא גופא קשיא: מדוע מלכתחילה הפיל פור הוא הגורל, במקום לבצע את הגזירה תיכף ומיד, בידעו, שכאשר יפיל גורל, עלול הדבר להידחות למשך זמן?!

והביאור בזה — ע"פ האמור לעיל (ס"ג) בענין "הקדים שקליהן לשקליו", שפעולתו של המן באה כתוצאה ומסוכב מענין הקדושה, ועד"ז בנדו"ד, שהסיבה לדחיית המן לאחרי שנה היא — בגלל שהקב"ה רצה לנסות ולבחון את הנהגת בני"א אם היא תהי' באופן של מס"נ שבמשך שנה שלימה לא תעלה להם מחשבת חוץ ח"י⁵⁰, ובגלל זה החליט המן — בידיעתו או שלא בידיעתו — להפיל גורל בנוגע לזמן הגזירה, ונפל הגורל על חודש אדר, לאחרי שנה שלימה.

וזהו גם הקשר עם הקדמת שקליהן לשקליו ע"י נתינת מחצית השקל עבור הקרבנות של כל השנה כולה — כי, העובדה שבמשך כל השנה כולה לא עלתה מחשבת חוץ, משמעוה, שבמשך כל השנה כולה הי' כל אחד מישראל במעמד ומצב של קרבן לה'.

והענין בזה — שכדי לבטל גזירת המן, הנה אע"פ שהגזירה היתה

48 אסתר ג, ז.

49 שם ח, א.

50 ראה תו"א מג"א צז, א. ובכ"מ.

46 ואתחנן ו, ה.

47 ראה תו"א מקץ לט, ריש ע"ד.

ובכ"מ.

על יום אחד (י"ג אדר), לא די בכך שיהודי עומד יום אחד בתכלית השלימות (ויתכן שלמחרתו לא יהי בתכלית השלימות ח"ו), אלא צריך להבטיח את מעמדו ומצבו במשך שנה שלימה — שזמן זה כולל את כל השינויים האפשריים שבימי השנה⁵¹ באופן ש"כל יומא ויומא עביד עבדיתא"⁵² [כולל גם החילוקים בין ימות החול לשבתות ועד לשבת שבתון, שבכולם צ"ל במעמד ומצב של קדושה, שהרי בנ"י הם "גוי קדוש"⁵³, ועד לדרגת הקדושה של הקב"ה, כמ"ש⁵⁴ "קדושים תהיו כי קדוש אני", ולכן, כשם שקדושתו של הקב"ה היא באופן של א"ס, צריכה להיות גם קדושתן של ישראל באופן של א"ס], שחוזרים ונשנים משנה לשנה (שזהו פירוש לשון שנה — שחוזר ונשנה⁵⁴).

וכאשר בנ"י עומדים במשך שנה שלימה במעמד ומצב שלא עלתה להם מחשבת חוץ, אלא הם בבחינת קרבן לה' — אזי מתבטלת גזירת המן, כיון שאין לו אחיזה כלל כו', ואדרבה: "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם"⁵⁵, כיון ש"נפל פחד היהודים עליהם"⁵⁶, כפירוש הרמ"א⁵⁷ ש"מתפחדים ממה שמפחדים היהודים", שזהו"ע היראה מהקב"ה.

ו. וההוראה מזה:

כאשר יהודי מתעורר לענין של תומ"צ, עליו להבטיח שהתעוררות זו תהי' לא רק לפי שעה, אלא תומשך על כל משך הזמן, ולא רק בנוגע לעצמו, אלא גם בנוגע אל הזולת,

— כפי שאומר כל אחד מישראל בהתחלת היום: "הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת⁵⁸ לרעך כמוך"⁵⁹, שכולל את עצמו עם כל בני"י — כמו בנתינת מחצית השקל, שפעולה חד-פעמית זו נמשכת בהקרבנות במשך כל השנה כולה, ובאופן שמתאחד עם שאר בני"י שנתנים מחצית השקל, וכולם ביחד מקריבים קרבנות הציבור, שפועלים "לכפר על נפשותיכם"²³.

ועי"ז פועלים ש"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"⁶⁰, "אורה זו תורה ושמחה זה יום טוב, וששון זו מילה, ויקר אלו תפילין"⁶¹

וע"פ טעם זה, שהדבר קשור עם החשיבות של ארץ ישראל — מסתבר לומר שדי בכך שהיתה מוקפת חומה אפילו יום אחד בלבד בימי יהושע. אבל בבבלי⁹⁸ — הובא טעם אחר: "יליף פרזי פרזי, כתיב הכא" על כן היהודים הפרזים, וכתיב התם¹⁰⁰ לבד מערי הפרזי הרבה מאד, מה להלן מימות יהושע בן נון, אף כאן מימות יהושע בן נון".

ולכאורה: כיון שהפסוק "לבד מערי הפרזי גו" נאמר במלחמת עוג, שהיתה בימי משה [ולכל הדעות¹⁰¹ הי' זה לפני "עשתי עשר חודש באחד לחודש"¹⁰², ר"ח שבט] — למה תלוי הדבר בימי יהושע ולא בימי משה? ואכן בפירושו בגמרא מבהיר רש"י: "וכתיב התם — כביאת הארץ בימי משה ויהושע — לבד מערי הפרזי גו", אבל, מנא לי' לרש"י לפרש "משה ויהושע", בה בשעה ש"שבת של דיווגי היתה" נאמר רק על שבעה באדר¹⁰³, ואילו בזמן מלחמת עוג הי' משה הנשיא, ואילו יהושע הי' רק משרתו?

ובכל אופן, גם לפי דברי רש"י "בימי משה ויהושע" — יש לחקור מה דינה של עיר שהיתה מוקפת חומה בימי משה, ובימי יהושע חרבה החומה וכו'¹⁰⁴.

ושאלה נוספת בנוגע ליריחו (כפי ששייך בימינו שיהודי יהי' בפורים ביריחו)¹⁰⁵ — שבה התחיל יהושע כיבוש הארץ, בתור "מנעולה של ארץ ישראל"¹⁰⁶, וכמו שע"י מסירת המנעול קונים את כל הבית¹⁰⁷ — שקודם הכיבוש היתה מוקפת חומה, משא"כ בשעת הכיבוש, כיון שהכיבוש הי' עי"ז ש"ותפול החומה תחתיה"¹⁰⁸.

וענין זה נוגע גם לבתי ערי חומה, ש"אין סומכין אלא על חומה המוקפת .. בשעה שכבש יהושע את הארץ", ו"לאחרי שגלו בחורבן ראשון בטלה קדושת ערי חומה שהיו בימי יהושע, כיון שעלה עזרא

(105) ראה גם שו"ת להורות נתן (בני ברק תשל"ז) חאו"ח ח"ב סנה. משנת יוסף (ירושלים תשל"ט) ח"א סנ"ג. ועוד.

(106) ראה תנחומא בהעלותך יו"ד. במדב"ר פט"ו, טו. ועוד.

(107) ראה רמ"א חו"מ סוסר"א, ובנ"כ שם. שו"ע אדה"ז או"ח סתמ"ח ס"א. וראה גם תו"מ חס"ט ע' 18. וש"נ.

(108) יהושע ו, כ.

(98) מגילה ב, ב.

(99) אסתר ט, יט.

(100) דברים ג, ה.

(101) ראה במדב"ר פי"ט, לב. תנחומא חוקת כד. אגדת אסתר פ"ג, ו [ז].

(102) דברים א, ג.

(103) סוטה יג, ב. הובא בפרש"י עה"ת האזינו לב, מד.

(104) ראה תויו"ט ריש מגילה (ד"ה מימות יהושע), ובציוני יו"ט שם.

(56) שם ח, יז.

(57) בספרו מחיר יין למג"א עה"פ.

(58) קדושים יט, יח.

(59) ראה לקו"ש כח"ה ע' 374. וש"נ.

(60) אסתר ח, טז.

(61) מגילה טז, ב.

(51) ראה עבוה"ק ח"ד פי"ט.

(52) זהר ח"א קלד, סע"א. ח"ג צד, ריש ע"ב.

(53) קדושים יט, ב.

(54) ראה ראב"ע בא יב, ב. ס' השרשים

לר' יונה בן גינאח ולהר"ק ע' שנה.

(55) אסתר ט, א.

וכן הוא גם בענין חלוקת ארץ ישראל בעבודה הרוחנית — ש"ארץ" ענינה "שרצתה לעשות רצון קונה"⁹⁰, ו"ישראל" ר"ת יש ששים ריבוא אותיות לתורה⁹¹, היינו, שנוסף לכך שלכל אחד מישראל יש את כל התורה כולה, יש גם אות בתורה ששייכת אליו במיוחד, באופן ד"זהיר טפ"י"⁹², שענין זה "אינו"⁹³ בבחי' טעם ודעת מושג, אלא למעלה מבחי' הדעת .. ודוגמתו .. הוא בחי' הגורל ממש"⁹³.

* * *

י. בנוגע לשושן פורים, ט"ו באדר, שבו חוגגים פורים בערים מוקפות חומה מימות יהושע בן נון — יש לערר על שאלה בהלכה, שלעת-עתה לא מצאתי שקו"ט בזה:

ימות יהושע בן נון — כוללים את שבע השנים שכבשו ושבע השנים שחלקו, וכן את השנים שלאח"ז שבהם שפט יהושע את ישראל, שלכמה דעות היו עוד י"ד שנה, כך, שזהו משך זמן של כ"ח שנה⁹⁴, שבו יכולים להיות כמה שינויים בנוגע לערים מוקפות חומה.

וא"כ, נשאלת השאלה בפירוש ערים מוקפות חומה מימות יהושע בן נון — האם הכוונה שהיו מוקפות חומה מתחילת ימות יהושע (במשך כל ימות יהושע), או שגם אם הוקפו חומה רק בסוף ימיו, די בכך שיחשבו מוקפות חומה מימות יהושע, אף שבתחלת ימיו לא היו מוקפות חומה⁹⁵.

יא. ולכאורה תלוי הדבר בטעם הדבר שצ"ל ערים מוקפות חומה מימות יהושע בן נון דוקא, אע"פ ששושן הבירה לא היתה מוקפת חומה בימי יהושע בן נון:

בירושלמי⁹⁶ איתא: "חלקו כבוד לארץ ישראל שהיתה חריבה באותן הימים ותלו אותה מימות יהושע בן נון" (שהי' כובש הארץ). וכן הובא בדברי הרמב"ם⁹⁷ (אם בגלל שבענין זה אין נפק"מ להלכה בין הבבלי (דלקמן) לירושלמי, או שיש לו ראי' שבענין זה הלכה כהירושלמי): "ולמה תלו הדבר בימי יהושע, כדי לחלוק כבוד לארץ ישראל שהיתה חרבה באותו הזמן, כדי שיהיו קוראין כבני שושן, ויחשבו כאילו הן כרכין המוקפין חומה, אע"פ שהן עתה חרבין, הואיל והיו מוקפין בימי יהושע, ויהי' זכרון לארץ ישראל בנס זה".

(90) ב"ר פ"ה, ח.
 (91) מג"ע אופן קפו.
 (92) שבת קי"ח, ב.
 (93) חסר המשך וסיום השיחה (המו"ל?).
 (94) ראה סדה"ד ב"א תקט"ו.
 (95) ראה גם צורר החיים (לר"ח קצבי, ליוורנו תרכ"ט) ומגילה בתחלתה (ד"ה והנה בדין).
 (96) מגילה פ"א ה"א.
 (97) הל' מגילה פ"א ה"ה.

(כולל גם פעולת התפילין — ש"ראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך"⁶²), ובאופן שניתוסף אצלם עוד יום טוב של "משתה ושמחה", ביחד עם "משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים"⁶³, ובאופן ש"ימי הפורים האלו לא יעברו"⁶⁴, אפילו לעתיד לבוא, כמארז"ל⁶⁵ כל המועדים בטלים חוץ מחנוכה ופורים — כן תהי' לנו בקרוב ממש, בכיאת משיח צדקנו.

* * *

ז. הענין דמחצית השקל שנתבאר לעיל הוא התחלת פרשת השבוע; ונוסף לזה יש בה עוד כו"כ ענינים עיקריים, ומהם: הענין דלוחות שניות, י"ג מדות הרחמים שאינן חוזרות ריקם⁶⁶, שלש רגלים וכו', ואעפ"כ, נקראת הפרשה כולה בשם "תשא", ששם זה כולל את כל עניני הפרשה. והענין בזה:

הפירוש ד"תשא" הוא — הרמה, ובזה גופא — "תשא את ראש", שהראש הוא החלק היותר נעלה שבאדם, ואעפ"כ, צריך לפעול בו ענין של הרמה, למעלה ממציאותו, למעלה מהעולם וכל סדר ההשתלשלות כו'.

ויובן מענין העלי' שהיא תכלית ירידת הנשמה למטה — ירידה צורך עלי' — שאע"פ שגם קודם ירידתה למטה היתה בדרגא נעלית ביותר, "איגרא רמה"⁶⁷, ועד לבחי' "טהורה היא", שלמעלה מ"אתה בראת כו"⁶⁸, מ"מ, דוקא ע"י ירידתה למטה (למשך שבעים או שמונים שנה⁶⁹ עד "והיו ימיו מאה ועשרים שנה"⁷⁰) מתעלה הנשמה לדרגא נעלית יותר (וכמו העילוי שניתוסף בנפש האלקית ע"י העבודה עם נפש הבהמית, כמבואר בארוכה בדרושי חסידות⁷¹ בפירוש הפסוק⁷² "משכני (לשון יחיד) אחריו נרוצה (לשון רבים) וגו'").

ואין להקשות על זה מהמבואר בתניא⁴⁵ שהירידה "לעולם הזה להתלבש בגוף ונפש החיונית הוא כדי לתקנם בלבד .. כי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כו'" — כיון שזהו רק בנוגע לענין של תיקון, ששייך

(62) תבוא כח, יו"ד. וראה ברכות ו, א.
 (63) אסתר ט, כב.
 (64) שם, כח.
 (65) הובא באגרת הטיוול דרוש אות מ. ס'
 (66) רפ"ז. וראה גם ירושלמי תענית פ"ב ה"ב.
 (67) ראה תהלים צ, יו"ד.
 (68) נוסח "אלקי נשמה" בברכת השחר (ברכות ט, ב).
 (69) ראה תהלים צ, יו"ד.
 (70) בראשית ו, ג.
 (71) ראה אודה"ת עה"פ (ע' ס ואילך). ועוד.
 (72) שה"ש א, ד.
 (73) ראה ברכות ו, א.
 (74) ראה ברכות ט, כב.
 (75) ראה ברכות ט, כב.
 (76) ראה ברכות ט, כב.
 (77) ראה ברכות ט, כב.
 (78) ראה ברכות ט, כב.
 (79) ראה ברכות ט, כב.
 (80) ראה ברכות ט, כב.
 (81) ראה ברכות ט, כב.
 (82) ראה ברכות ט, כב.
 (83) ראה ברכות ט, כב.
 (84) ראה ברכות ט, כב.
 (85) ראה ברכות ט, כב.
 (86) ראה ברכות ט, כב.
 (87) ראה ברכות ט, כב.
 (88) ראה ברכות ט, כב.
 (89) ראה ברכות ט, כב.
 (90) ראה ברכות ט, כב.
 (91) ראה ברכות ט, כב.
 (92) ראה ברכות ט, כב.
 (93) ראה ברכות ט, כב.
 (94) ראה ברכות ט, כב.
 (95) ראה ברכות ט, כב.
 (96) ראה ברכות ט, כב.
 (97) ראה ברכות ט, כב.

רק לגוף ונה"ב וחלקו בעולם, שעז"נ⁷³ "אשר ברא אלקים לעשות", לתקן⁷⁴, ואילו הנשמה היא למעלה מהענין ד"לעשות לתקן", שהרי מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר⁷⁵, ואפילו לתורה, שהרי בתורה עצמה נאמר "צו את בני ישראל" "דבר אל בני ישראל"⁷⁶; אבל ענין העלי' — שייך גם בנשמה, שככל שתגדל מעלתה, יכולה וצריכה להתעלות עוד יותר כו'⁷⁷.

וכמו כללות ענין העלי' בתפלה, שהיא "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"⁷⁸, שעל ידו עולים מ"ארצה" (בתוספת ה') שלמטה מארץ סתם — "השמימה" (בתוספת ה') שלמעלה משמים סתם⁷⁹.

וזהו הקשר עם המדובר לעיל אודות תוכן הענין דמחצית השקל, שבמשך כל השנה כולה עומד יהודי בתנועה של מס'נ שלא לחשוב מחשבת חוץ ח"ו אלא להיות במעמד ומצב של קרבן לה' — שזהו ענין של "תשא את ראש", הרמה למעלה מציאותו כו'.

ח. ויש להוסיף ולהבהיר בנוגע לדיוק ד"תשא את ראש":

לא מדובר כאן אודות עלי' למעמד ומצב שלמעלה לגמרי מענין השכל, שזוהי תנועה של מס'נ שלמעלה מחשבונות כו' — שהרי זה ענין שלמעלה מהראש לגמרי, ועל זה לא שייך לומר "תשא את ראש", כי אם "תשא" סתם; הדיוק הוא "תשא את ראש", היינו, שצריך להיות בעבודה ענין השכל כו', אלא שצריך להעלות ולהרים את השכל שבראש לדרגא שלמעלה מהשכל, שיבין בשכלו שצ"ל הנהגה שלמעלה מהשכל.

והנפק"מ מזה בנוגע לעבודה:

כשיש ליהודי שאלות, כמו השאלה: "וכי תאמרו מה נאכל"⁸⁰, או השאלה מה עוד תובעים ממנו לאחר כל מה שכבר פעל בעבודתו עד עתה — אין לו ליפול ברוחו ולחשוב, שעצם העבודה שיש לו שאלות (גם כאשר השאלות אינם מפריעות לעבודה בפועל, שלא נגרע בה מאומה כו'), מוכיחה שאינו בתכלית השלימות;

עליו לדעת שהתורה דורשת הבנה והשגה בשכל, וכיון שהשכל מטבעו רוצה להבין כל דבר, לא יפלא שכשאינו מביין, שואל שאלות כו'.

(73) בראשית ב, ג.
 (74) ראה ב"ר פי"א, ו ובפרש"י שם.
 (75) ב"ר פי"א, ד. ועוד.
 (76) ראה לקו"ש חל"ד ע' 222. וש"נ.
 (77) ראה גם תו"מ חנו"ו ע' 328. וש"נ.
 (78) ויצא כח, יב. וראה זהר ח"א רסו,
 ריש ע"ב. ח"ג שו, ריש ע"ב. תקו"ז תמ"ה
 (פג, א).
 (79) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שיט, א.
 (80) בהר כה, כ.

אלא שעל זה אומרים לו: "תשא את ראש", שצריך להעלות ולהרים את השכל שבראש לדרגא שלמעלה מהשכל, ולידע, שבדרגת השכל ישארו תמיד שאלות, והיינו, שגם לאחר שביין את הענינים שעליהם היו לו שאלות לפני"ז, אזי יתעוררו אצלו שאלות בענינים נעלים יותר וכו'.

וכידוע הסיפור⁸¹ אודות רבינו הזקן בהיותו אצל הרמ"מ מהארדאק בהקפות בשמח"ת, שהר"מ לא רצה לגשת לאמירת "אתה הראת", באמרו, שישנם כמה ענינים שלא הונחו אצלו לאשורם ויש לו שאלות כו', והשיב לו רבינו הזקן, ע"פ משל לאדם שעומד בשטח מישור ורואה משם עד מקום מסויים, ויודע שישנו שטח נוסף שאינו רואהו, וכשעולה בהר, אזי רואה למרחוק יותר, וגם אז יודע שלאח"ז יש שטחים נוספים וכו'. ועד"ז בנמשל, שגם כשיתורצו כל שאלותיו, אזי יהיו לו שאלות נוספות בענינים נעלים יותר.

וע"ד המבואר⁸² על הפסוק⁸³ "וידעת היום וגו'", שענינים שהם עכשיו באופן של אמונה, יומשכו לעתיד לבוא באופן של ידיעה והשגה, אבל גם אז יהי ענין האמונה שלמעלה מידיעה והשגה — בנוגע לענינים נעלים יותר.

ט. וזהו גם הקשר עם ענין נוסף שישנו בפורים — ענין הגורל:

ע"פ המבואר לעיל (ס"ג-ה) — סיבת הגורל של המן היא מצד ענין הגורל כפי שהוא בקדושה (ע"ד מ"ש⁸⁴ "אתה תומיך גורלי"), כמבואר באגה"ק⁸⁵ שזהו ענין שלמעלה מטו"ד, והיינו, שנוסף על העבודה ע"פ טו"ד, צריכה להיות גם עבודה שלמעלה מטו"ד, שהו"ע המס'נ כו'.

וכפי שמצינו ענין הגורל בנוגע לחלוקת ארץ ישראל — "אך בגורל יחלק את הארץ"⁸⁶, והיינו, שנוסף על החלוקה באופן ש"לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו"⁸⁷, שזוהי חלוקה ע"פ שכל (שזהו ענין שמלמטה למעלה), היתה החלוקה גם ע"י הגורל שהי' ע"פ רוח הקודש (מלמעלה למטה) — "אלעזר הכהן הי' מלובש באורים ותומים (שמאיר ומתמם כו'⁸⁸) ואומר ברוח הקודש כו'⁸⁹", והיינו, שבנ"י הוצרכו לסמוך גם על הגורל שלמעלה מטו"ד שיקבע היכן יהי' החלק שלהם בבירור הארץ כו'.

(81) סידור מהרי"ד בסוף פסוקי אתה
 הראת (ח"ב קסט, ב). וראה גם תו"מ חל"ב
 ס"ע 99 ואילך. וש"נ.
 (82) ראה לקו"ת ואתחנן ז, ב ואילך.
 ובכ"מ.
 (83) ואתחנן ד, לט.
 (84) תהלים טז, ה.
 (85) ס"ז.
 (86) פינחס כו, נה.
 (87) שם, נד.
 (88) ראה יומא עג, ב. הובא בפרש"י
 עה"ת תצוה כח, ל.
 (89) פרש"י עה"פ.